

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

30 април 2020 година *

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Контрол по границите, убежище и имиграция — Решение № 565/2014/ЕС — Опростен режим за контрола на лица на външните граници — Гражданин на трета страна, който притежава разрешение за временно пребиваване, издадено от държава членка — Член 3 — Признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи — Възможност за позоваване на решение срещу държава — Директен ефект — Признаване на частноправно образование за еманация на държавата — Условия — Регламент (ЕО) № 562/2006 — Кодекс на шенгенските граници — Член 13 — Отказ за влизане на територията на държава членка — Задължение за мотивиране — Регламент (ЕО) № 261/2004 — Обезщетяване и помощ на пътниците на въздухоплавателни средства при отказан достъп на борда — Член 2, буква й) — Отказан достъп на борда, основаващ се на твърдение за неподходящи документи за пътуване — Член 15 — Задължения в тежест на въздушните превозвачи спрямо пътниците — Недопустимост на дерогации, предвидени в договора за превоз или в други документи“

По дело C-584/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Eparchiako Dikastirio Larnakas (Районен съд Ларнака, Кипър) с акт от 3 септември 2018 г., постъпил в Съда на 19 септември 2018 г., в рамките на производство по дело

D. Z.

срещу

Blue Air — Airline Management Solutions SRL,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: А. Prechal, председател на състава, К. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от трети състав, L. S. Rossi, J. Malenovský (докладчик) и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: R. Schiano, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 септември 2019 г.,

* Език на производството: гръцки.

като има предвид становищата, представени:

- за D. Z., от K. Papantoniou, dikigoros,
- за Blue Air — Airline Management Solutions SRL, от N. Damianou, dikigoros,
- за кипърското правителство, от E. Neofytou и D. Lysandrou, в качеството на представители,
- за германското правителство, първоначално от J. Möller, T. Henze и R. Kanitz, впоследствие от J. Möller и R. Kanitz, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman и J. Langer, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от M. Condou-Durande, C. Cattabriga, N. Yerrell и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 21 ноември 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО (ОВ L 157, 2014 г., стр. 23), на членове 4 и 13 от Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 105, 2006 г., стр. 1), изменен с Регламент (ЕС) № 610/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. (ОВ L 182, 2013 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Кодексът на шенгенските граници“) и на член 4, параграф 3 и членове 14 и 15 от Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (ОВ L 46, 2004 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между D. Z. и Blue Air — Airline Management Solutions SRL (наричано по-нататък „Blue Air“) по повод на отказа на последното да допусне D. Z. да се качи на борда на полет от Ларнака (Кипър) за Букурещ (Румъния).

Правна уредба

КПСШ

- 3 Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенното премахване на контрола по техните общи

граница, подписана в Шенген на 19 юни 1990 г. и влязла в сила на 26 март 1995 г. (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 183) (наричана по-нататък „КПСШ“), е част от достиженията на правото от Шенген.

4 Член 26, параграфи 1 и 2 от КПСШ предвижда:

„1. Договарящите страни се задължават като предмет на задълженията, които произтичат от присъединяването им към Женевската конвенция от 28 юли 1951 г. за статута на бежанците, изменена с Нюйоркския протокол от 31 януари 1967 г., да въведат в своите национални законодателства следните правила:

а) ако на чужд гражданин е отказано право на влизане на територията на една от договарящите страни, превозвачът, който го е превозил до външната граница чрез въздушен, морски и сухоземен транспорт, е длъжен да го върне незабавно за своя сметка. При искане от страна на граничните органи превозвачът е длъжен да върне чуждия гражданин в третата държава, от която е бил превозен до третата държава, издала пътния документ, с който той пътува, или в друга трета държава, в която те са сигурни, че ще бъде приет;

б) превозвачът е длъжен да предприеме всички необходими мерки, за да гарантира, че чужд гражданин, който е превозван с въздушен или морски транспорт, притежава пътните документи, които се изискват за влизане на територията на съответната договаряща страна.

2. Договарящите страни предприемат мерки в съответствие със задълженията, които произтичат от присъединяването им към Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 г., изменена с Нюйоркския протокол от 31 януари 1967 г., и при спазване на тяхното конституционно право, да установят санкции за превозвачите, които превозват с въздушен или морски транспорт, чужди граждани, непритежаващи необходимите пътни документи, от трета държава към територии на договарящите страни“.

Директива 2001/51/ЕО

5 Член 1 от Директива 2001/51/ЕО на Съвета от 28 юни 2001 година за допълнение на разпоредбите на член 26 от Конвенцията за прилагане на Споразумението от Шенген от 14 юни 1985 г. (ОВ L 187, 2001 г., стр. 45; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 177) гласи:

„Целта на настоящата директива е да допълни разпоредбите на член 26 от [КПСШ], както и да определи някои условия по отношение на тяхното прилагане“.

6 Съгласно член 4, параграф 1 от Директива 2001/51:

„Държавите членки предприемат всички необходими мерки, за да гарантират, че санкциите за превозвачите съгласно разпоредбите на член 26, параграфи 2 и 3 от [КПСШ] са ефективни, съразмерни и възпиращи [...]“.

Кодексът на шенгенските граници

7 Член 2 от Кодекса на шенгенските граници гласи:

„По смисъла на настоящия регламент:

[...]

13) „гранична охрана“ е всеки публичен служител, назначен в съответствие с националното право на гранично-пропускателен пункт или по границата или в близост до тази граница, който изпълнява в съответствие с настоящия регламент и националното законодателство задачи, свързани с граничния контрол;

[...]“.

8 Съгласно член 5, параграф 1 от този кодекс:

„При планиран престой на територията на държавите членки с продължителност не повече от 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период [...] за влизането на гражданите на трети страни се прилагат следните условия:

- а) да притежават валиден пътен документ, който дава право на притежателя да преминава границата [...]
- б) да притежават валидна виза, ако такава се изисква съгласно Регламент (ЕО) № 539/2001 на Съвета от 15 март 2001 г. относно определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза при преминаване на външните граници на държави членки и тези, чиито граждани са освободени от това изискване [(ОВ L 81, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 97)], с изключение на случаите, когато те притежават валидно разрешение за пребиваване или валидна виза за дългосрочно пребиваване;
- в) да обосноват целта и условията на планирания престой и това, че разполагат с достатъчно средства за издръжка, както за срока на планирания престой, така и за завръщането си в страната на произход или за транзита към трета страна, в която е гарантирано тяхното приемане или че са в състояние законно да придобият тези средства;
- г) да не са регистрирани в [Шенгенската информационна система (ШИС)] като лица, за които е подаден сигнал за отказ за влизане;
- д) не се смятат за лица, които могат да бъдат заплахата за обществения ред, националната сигурност, здравеопазването или международните отношения на някоя от държавите членки, по-специално да не са регистрирани в националните бази данни на държавите членки като лица, на които не се разрешава влизане на същите основания“.

9 Член 7 от посочения кодекс предвижда:

„1. При преминаване на външни граници се извършват проверки от граничната охрана. Проверките се извършват в съответствие с настоящата глава.

[...]

3. При влизане и излизане гражданите на трети страни подлежат на цялостни проверки.

- а) обстойната проверка при влизане включва проверка на условията за влизане, постановени в член 5, параграф 1 и при необходимост на документите, които удостоверяват пребиваване и преследване на професионална дейност. Това включва подробна проверка, обхващаща следните аспекти:
 - и) проверка дали гражданинът на трета страна притежава документ, който е валиден за преминаване на границата и който не е с изтекъл срок на валидност, и дали документът е придружен, където е необходимо, от съответната виза или разрешение за пребиваване;

- ii) задълбочена проверка на пътните документи за признаци за фалшификация или подправяне;
- iii) проверка на печатите за влизане и излизане върху пътните документи на съответния гражданин на трета страна с цел проверка чрез сравняване на датите на влизане и излизане дали лицето не е надвишило максималния срок на разрешен престой на територията на държавите членки;
- iv) проверка по отношение мястото на заминаване и пристигане на съответния гражданин на трета страна и целта на планирания престой, като се проверяват при необходимост съответните подкрепящи документи;
- v) проверка дали съответният гражданин на трета страна разполага с достатъчно средства за издръжка за срока и целта на планирания престой, за завръщането си в държавата на произход или за транзита към трета държава, в която е гарантирано неговото приемане, или че е в състояние законно да придобие тези средства;
- vi) проверка дали съответният гражданин на трета държава, неговите превозни средства и предметите, които превозва, няма да застрашат обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите членки. Тази проверка включва пряка справка с данните и списъците със сигнали за лица и при необходимост предмети, включени в ШИС и национални масиви с данни, и действието, което следва да се извърши, ако има такова, в резултат на сигнала;

[...]“.

10 Съгласно член 13, параграфи 2 и 3 от същия кодекс:

„2. Отказ за влизане може да бъде издаден единствено въз основа на аргументирано решение, което посочва точните причини за отказа. Решението се взема от орган, упълномощен от националното законодателство. То незабавно влиза в сила.

Аргументираното решение, което посочва точните причини за отказа, се предоставя чрез стандартен формуляр, съдържащ се в приложение V, част Б, попълнен от органа, упълномощен от националното законодателство да налага отказ за влизане. Попълненият стандартен формуляр се предава на съответния гражданин на трета страна, който потвърждава получаването на решението за отказ за влизане чрез този формуляр.

3. Лицата, на които е издаден отказ за влизане, могат да обжалват. Обжалването се извършва в съответствие с националното право. На гражданите на трети страни се предоставя също така писмена информация за лицата за контакт, които могат да предоставят информация за представители, компетентни да действат от името на граждани на трети страни в съответствие с националното право.

[...]“.

11 Член 15, параграфи 1 и 2 от Кодекса на шенгенските граници гласи:

„1. Граничният контрол, предвиден в членове 6—13, се извършва от граничната охрана в съответствие с разпоредбите на настоящия регламент и националното право.

При извършване на посочения граничен контрол не се засягат правомощията да се завежда наказателно дело, предоставени на граничната охрана от национално право и попадащи извън обхвата на настоящия регламент.

Държавите членки гарантират, че граничната охрана се състои от специално и добре обучени професионалисти, при отчитане на общите учебни програми за граничната охрана, установени и разработени от Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по

външните граници на държавите членки, създадена с Регламент (ЕО) № 2007/2004 на Съвета [от 26 октомври 2004 година за създаване на Европейска агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки на Европейския съюз (ОВ L 349, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 71)]. [...]

2. Държавите членки изпращат на Комисията списък с националните си служби, отговорни за граничен контрол съгласно националното им законодателство в съответствие с член 34“.

Регламент № 539/2001

12 Съгласно член 1 от Регламент № 539/2001:

„Гражданите на третите страни, които са изброени в списъка в приложение I, трябва да притежават виза при преминаване на външните граници на държавите членки“.

13 Казахстан е включен в списъка на третите страни, посочени в това приложение.

Решение № 565/2014

14 Съображения 5 и 7 от Решение № 565/2014 гласят:

„(5) [...] По отношение на Кипър, който прилага общия режим, установен с Решение № 895/2006/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2006 година за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на Чешката република, Република Естония, Република Кипър, Република Латвия, Република Литва, Република Унгария, Република Малта, Република Полша, Република Словения и Словашката Република на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия (ОВ L 167, 2006 г., стр. 1)], от 10 юли 2006 г. насам, както и на България и на Румъния, които прилагат общия режим, установен с Решение № 582/2008/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година за въвеждане на опростен режим за контрол на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Кипър и Румъния на определени документи като равностойни на националните им визи за целите на транзитно преминаване през техните територии (ОВ L 161, 2008 г., стр. 30)], от 18 юли 2008 г. насам, следва да се приемат общи правила, с които на България, Кипър и Румъния се разрешава, подобно на Хърватия, едностранно да признават определени документи, издадени от държави членки, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, както и подобни документи, издадени от Хърватия, за равностойни на националните си визи и да въведат опростен режим за контрола на лица на външните граници въз основа на тази едностранна равностойност. [...]

[...]

(7) Участието в опростения режим следва да бъде незадължително, без на държавите членки да се налагат задължения в допълнение към предвидените в Акта за присъединяване от 2003 г., в Акта за присъединяване от 2005 г. или в Акта за присъединяване от 2011 г.“.

15 Съгласно член 1 от Решение № 565/2014:

„С настоящото решение се въвежда опростен режим за контрола на лица на външните граници, съгласно който България, Хърватия, Кипър и Румъния могат едностранно да признават за равностойни на националните си визи за транзитно преминаване или за планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, документите, посочени в член 2, параграф 1 и член 3 от настоящото решение, които са издадени на граждани на трети държави, задължени да притежават виза съгласно Регламент [№ 539/2001].

Изпълнението на настоящото решение не засяга проверките на лица на външните граници в съответствие с членове 5—13 и 18—19 от [Кодекса на шенгенските граници]“.

16 Член 2 от това решение предвижда:

„1. България, Хърватия, Кипър и Румъния могат да считат за равностойни на своите национални визи за транзитно преминаване или за планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, следните документи, издавани от държавите членки, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, независимо от гражданството на техните притежатели:

- а) „единна виза“ по смисъла на член 2, точка 3 от Визовия кодекс, валидна за две или многократни влизания;
- б) „виза за дългосрочно пребиваване“, посочена в член 18 от [КПСШ];
- в) „разрешение за пребиваване“ по смисъла на член 2, точка 15 от [Кодекса на шенгенските граници].

2. България, Хърватия, Кипър и Румъния могат също да считат за равностойни на своите национални визи за транзитно преминаване или за планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, визите с ограничена териториална валидност, издадени в съответствие с член 25, параграф 3, първо изречение от Визовия кодекс.

3. Ако България, Хърватия, Кипър или Румъния решат да прилагат настоящото решение, те признават всички документи, посочени в параграфи 1 и 2, независимо коя държава членка е издала документа, освен когато тези документи са поставени върху документи за пътуване, които те не признават, или върху документи за пътуване, издадени от трета държава, с която те не поддържат дипломатически отношения“.

17 Съгласно член 3, параграф 1 от посоченото решение:

„Ако България, Хърватия, Кипър или Румъния решат да прилагат член 2, те могат, в допълнение към документите, посочени в настоящия член, да признават за равностойни на националните си визи за транзитно преминаване или за планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни:

- а) националните визи за краткосрочен престой и националните визи за дългосрочен престой, издадени от България, Хърватия, Кипър или Румъния в единния формат, определен с Регламент (ЕО) № 1683/95 на Съвета [от 29 май 1995 година за определяне на единен формат за визи (ОВ L 164, 1995 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 9)];

б) разрешенията за пребиваване, издадени от България, Хърватия, Кипър или Румъния в съответствие с единния формат, установен с Регламент (ЕО) № 1030/2002 на Съвета [от 13 юни 2002 година относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни (ОВ L 157, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 242)];

освен когато визите и разрешенията за пребиваване са поставени върху документи за пътуване, които тези държави членки не признават, или върху документи за пътуване, издадени от трета държава, с която те не поддържат дипломатически отношения“.

18 Член 5 от Решение № 565/2014 гласи:

„България, Хърватия, Кипър и Румъния нотифицират Комисията в срок от 20 работни дни от влизането в сила на настоящото решение, ако решат да прилагат настоящото решение. Комисията публикува съобщената ѝ от тези държави членки информация в Официален вестник на Европейския съюз.

В тези нотификации, когато е приложимо, се посочват третите държави, по отношение на които България, Хърватия, Кипър и Румъния, поради липсата на дипломатически отношения, не прилагат настоящото решение в съответствие с член 2, параграф 3 и член 3, параграф 1“.

19 Съгласно член 8 от това решение:

„Адресати на настоящото решение са Република България, Република Хърватия, Република Кипър и Румъния“.

20 В точка II от Информацията от Комисията относно нотификациите от държавите членки на решенията относно прилагането на Решение № 565/2014 (ОВ С 302 г., 2014 г., стр. 1, наричана по-нататък „точка II от Информацията от Комисията“) се съдържа следния текст:

„Комисията получи следните нотификации.

[...]

Румъния прилага Решение [№ 565/2014] и в съответствие с член 3 от Решението признава националните визи и разрешения за пребиваване, издадени от България, Кипър и Хърватия, изброени съответно в приложения I, II и III от Решението, за равностойни на румънските визи“.

Регламент № 261/2004

21 Съображения 1 и 2 от Регламент № 261/2004 гласят:

„(1) Действия на Общността в областта на въздушния транспорт следва да целят, наред с други неща, гарантирането на високо равнище на защита на пътниците. Освен това, по принцип следва да се отчитат изцяло изискванията за защита на клиента.

(2) Отказан достъп на борда и отмяна или дълго закъснение на полети причинява сериозно безпокойство и неудобство на пътниците“.

22 Член 1, параграф 1 от този регламент предвижда:

„С настоящия регламент се признават, при посочени в него условия, минимални права за пътниците, когато:

а) им е отказан достъп на борда против тяхната воля;

[...]“.

23 Съгласно член 2, буква й) от посочения регламент „отказан достъп на борда“ означава „отказ да се превозват пътници с даден полет, въпреки че те са се представили за качване на борда съгласно условията, изложени в член 3, параграф 2, освен в случаите, когато има основателни причини да им се откаже достъп на борда, като например причини, свързани със здравето, безопасността или сигурността, или неподходящи документи за пътуване“.

24 Член 3 („Приложно поле“), параграф 1 от същия регламент, гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага:

за пътници, заминаващи от летище, намиращо се на територията на държава членка, към която Договорът се прилага;

[...]

2. Параграф 1 се прилага, при условие че пътниците:

а) имат потвърдена резервация за съответния полет и, освен в случая с отмяната, посочен в член 5, се представят на гишетото за регистрация:

– ка[к]то е предвидено и в час, посочен предварително и в писмен вид (включително по електронен път) от въздушния превозвач, туроператора или упълномощен пътнически агент,

или, ако не е посочен час,

– не по-късно от 45 минути преди обявения час на излитане; или

[...]“.

25 Съгласно член 4, параграф 3 от Регламент № 261/2004:

„Ако на пътници се откаже достъп на борда против тяхната воля, опериращият въздушен превозвач ги компенсира незабавно по член 7 и им предоставя необходимата помощ по членове 8 и 9“.

26 Член 15 („Недопускане на дерогации“) от този регламент е предвижда:

„1. Задълженията по отношение на пътниците съгласно настоящия регламент не могат да бъдат ограничавани или отменяни, по-специално чрез дерогирание или рестриктивна клауза в договора за превоз.“

2. [Въпреки това, ако] подобна дерогация или подобна рестриктивна клауза са приложени спрямо даден пътник, или ако пътникът не е правилно информиран за неговите права и по тази причина е приел обезщетение, което е по-ниско от предвиденото в настоящия регламент, пътникът има право да се обърне към компетентен съд или орган, за да получи допълнително обезщетение“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 27 На 6 септември 2015 г. D. Z., гражданин на Република Казахстан, отива на летището в Ларнака, за да се качи на борда за полет, изпълняван от румънската авиокомпания Blue Air, в посока към Букурещ, където предвиждал да пребивава до 12 септември 2015 г., за да се яви на изпити, организирани от Association of Chartered Certified Accountants (Сдружение на сертифицираните експерт-счетоводители).
- 28 D. Z. представя за проверка на служителите на дружеството, действащо като упълномощен представител на Blue Air на летището в Ларнака, документите си за пътуване, паспорта си и временно разрешение за пребиваване, издадено от Република Кипър със срок на валидност до 6 април 2016 г. Той представя и заявлението за издаване на входна виза за територията на Румъния, което преди това е подал онлайн в Министерството на външните работи на Румъния, както и отговора на това министерство, получен посредством автоматизираната му онлайн система, че такава виза не е необходима за престой, който не надвишава 90 дни в рамките на всеки период от 180 дни, тъй като заинтересованото лице вече разполага с разрешение за временно пребиваване, издадено от Република Кипър.
- 29 След като служителите на посоченото дружество се свързват с персонала за наземен контрол на Blue Air на летището в Букурещ, последният им отговаря по телефона и с електронно писмо, че D. Z. не може да влезе в Румъния поради липсата на виза или на разрешение за пребиваване на член на семейството, издадено от румънските власти. Тогава посочените служители отказват на D. Z. да се качи на борда за планирания полет, с мотива че превозът му би довел до незабавното му връщане в Кипър с обратния полет на самолета и до налагане на санкции на Blue Air.
- 30 D. Z. прави безуспешно искане причините за този отказ да му бъдат съобщени писмено. Освен това не е уведомен за каквото и да било писмено решение за отказа да се разреши влизането му на румънска територия.
- 31 Като счита, че противопоставеният му отказ на достъп на борда е необоснован и нарушава разпоредбите на Решение № 565/2014, D. Z. предявява пред Eparchiako Dikastirio Larnakas (Районен съд Ларнака, Кипър) иск срещу Blue Air за обезщетение в размер на сумата, дължима за билета му за отиване и за връщане, разноските за отмяна на резервацията на хотел в Букурещ, таксите за изпитите, на които не е могъл да се яви, равностойността на заплатите, които не е получил от работодателя си поради отпуска за обучение, за да се подготви за посочените изпити, както и за неимуществената вреда, която счита, че е претърпял.
- 32 Пред запитващата юрисдикция Blue Air поддържа по-специално че D. Z. неправилно е предявил иска си срещу нея. Всъщност, както се посочвало в прилаганите от него условия за превоз, Blue Air не носело отговорност за решението на органите на държавата на пристигане да откажат на даден пътник влизане на територията на тази държава, нито за документите, които последният трябва да притежава, или за спазването на правната уредба в държавата на пристигане.

- 33 Според запитващата юрисдикция спорът в главното производство повдига, на първо място, въпроса дали D. Z. има право да се позове на разпоредбите на Решение № 565/2014 по отношение на Blue Air. Тя счита, че ако на жалбоподателя е било разрешено да се качи на борда за разглеждания полет, той би могъл може да се позове пред румънска юрисдикция на правото си да влезе в страната по силата на това решение.
- 34 Единственият акт с неблагоприятни последици, пред който е бил изправен D. Z., бил обаче отказаният достъп на борда, противопоставен му от Blue Air. От това запитващата юрисдикция заключава, че е необходимо да се определи до каква степен този отказан достъп на борда е породил по отношение на D. Z. право, на което той може да се позове по съдебен ред срещу Blue Air.
- 35 На второ място, посочената юрисдикция счита, че трябва да прецени дали при обстоятелства като тези по главното производство отказаният достъп на борда попада в приложното поле на Регламент № 261/2004, и ако това е така, дали клауза от договора за превоз все пак може да ограничи или дори да изключи отговорността на въздушния превозвач при неподходящи документи за пътуване.
- 36 При тези обстоятелства, като приема, че спорът по главното производство повдига въпроси, свързани с тълкуването на правото на Съюза, Eparchiako Dikastirio Larnakas (Районен съд Ларнака, Кипър) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Правилно ли е тълкуването, че Решение [№ 565/2014] произвежда пряко правни последици под формата, от една страна, на права на граждани на трети страни да не подлежат на изискването за виза за влизането им в държавата членка на пристигане, и от друга страна, на задължение за въпросната държава членка на пристигане да не изисква такава виза, ако те притежават виза или разрешение за пребиваване, включени в списъка на документите, за които важи взаимното признаване въз основа на Решение [№ 565/2014], което държавата членка на пристигане е поела задължението да прилага?
 - 2) Ако въздушен превозвач на летището на държавата членка на заминаване, пряко или/и чрез своите упълномощени представители и агенти, откаже достъп на борда на пътник, позовавайки се на отказа на органите на държавата членка на пристигане да разрешат влизането му в тази държава поради твърдяна липса на входна виза, може ли да се счита, че въздушният превозвач изпълнява функцията и действа като еманация на съответната държава, така че претърпелият вреди пътник да може да му противопостави Решение [№ 565/2014] пред съда на държавата членка на заминаване, за да докаже, че е имал правото да влезе без допълнителна виза и да поиска парично обезщетение за нарушаването на това право и следователно за нарушаването на договора му за превоз?
 - 3) Може ли въздушен превозвач, пряко или/и чрез своите упълномощени представители и агенти, да откаже достъп на борда на гражданин на трета страна въз основа на решение на органите на държавата членка на пристигане да се откаже влизане на територията на тази държава членка, без преди това да е било издадено или/и предадено на горепосочения гражданин аргументирано решение в писмен вид за отказа за влизане (вж. член 14, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 2016/399 [на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 77, 2016 г., стр. 1)], предишен член 13 от Регламент [№ 565/2014], предвиждащ издаването на аргументирано решение за отказа за влизане), за да бъде гарантирано спазването на основните права, и по-специално на съдебната защита на правата на претърпелия вреди пътник (вж. член 4 от посочения Регламент № 2016/399)?

- 4) Трябва ли член 2, [буква] й) от Регламент [№ 261/2004] да се тълкува в смисъл, че от приложното му поле се изключва случаят на отказан достъп на борда на пътник всеки път когато въздушният превозвач вземе подобно решение въз основа на твърдени „неподходящи документи за пътуване“? Правилно ли е тълкуването, че отказаният достъп на борда попада в приложното поле на посочения регламент, ако въз основа на конкретните обстоятелства във всеки отделен случай бъде постановено съдебно решение, че документите за пътуване са били подходящи и отказаният достъп на борда е бил неоснователен или неправомерен поради нарушаване на правото на Съюза?
- 5) Може ли пътник да бъде лишен от правото на обезщетение, предвидено в член 4, параграф 3 от Регламент [№ 261/2004], чрез позоваване на клауза за освобождаване от отговорност или за ограничаване на отговорността на въздушния превозвач в случай на твърдени неподходящи документи за пътуване, когато такава клауза съществува в предварително публикуваните общи условия за упражняване или/и предоставяне на услуги от въздушен превозвач? Допуска ли член 15 във връзка с член 14 от същия регламент прилагането на такива рестриктивни клаузи и/или клаузи за освобождаване от отговорност на въздушния превозвач?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

- 37 Blue Air посочва най-напред че вторият и третият преюдициален въпрос са недопустими, тъй като в нарушение на кипърските процесуални правила страните в главното производство не са изслушани по посочените въпроси преди отправянето на преюдициалното запитване по настоящото дело.
- 38 В това отношение следва да се припомни, че член 267 ДФЕС предоставя на националните юрисдикции най-широко право да сезират Съда, ако сметат, че висиящото пред тях дело повдига въпроси, които налагат тълкуване или преценка на валидността на разпоредбите на правото на Съюза за целите на решаването на отнесеня до тях спор. Следователно националните юрисдикции имат възможността, а в определени случаи и задължението, да отправят преюдициално запитване, когато установят, служебно или по искане на страните, че съществото на спора повдига въпрос, попадащ в приложното поле на първа алинея от този член (решения от 16 януари 1974 г., *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, EU:C:1974:3, т. 3 и от 1 февруари 2017 г., *Tolley*, C-430/15, EU:C:2017:74, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 39 Освен това, макар да е вярно, че може да бъде в интерес на доброто правораздаване преюдициален въпрос да бъде отправен едва след като страните бъдат изслушани при условията на състезателност, това предварително изслушване не е сред предпоставките за започване на производството, предвидено в член 267 ДФЕС (решение от 1 февруари 2017 г., *Tolley*, C-430/15, EU:C:2017:74, т. 32 и цитираната съдебна практика). Само националната юрисдикция може да прецени евентуалната необходимост от такова предварително изслушване при условията на състезателност (решение от 28 юни 1978 г., *Simmenthal*, 70/77, EU:C:1978:139, т. 11).
- 40 Следователно обстоятелството, че страните по даден спор не са обсъждали пред националната юрисдикция въпрос, свързан с правото на Съюза, не изключва възможността на Съда да бъде поставен такъв въпрос (решение от 1 февруари 2017 г., *Tolley*, C-430/15, EU:C:2017:74, т. 33).

- 41 Във всички трябва да се подчертае, че Съдът не следва да проверява дали актът за преюдициално запитване е постановен съобразно националните правила за съдебната организация и съдопроизводството (решение от 23 ноември 2017 г., *Benjumea Bravo de Laguna*, C-381/16, EU:C:2017:889, т. 26 и цитираната съдебна практика).
- 42 По-нататък Blue Air поддържа, че запитващата юрисдикция не е изложила съдържанието на приложимите национални разпоредби и на релевантната национална съдебна практика, както и всички релевантни фактически и правни обстоятелства, въз основа на които тази юрисдикция е приела, че в случая могат да се приложат разпоредбите на правото на Съюза.
- 43 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика, която вече е отразена в член 94 от Процедурния правилник на Съда, необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическата и правна обстановка, в която се вписват поставените от него въпроси, или най-малкото да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. Актът за преюдициално запитване трябва да посочва и конкретните причини, поради които националният съд си задава въпроси относно тълкуването на правото на Съюза и приема за необходимо да отправи преюдициални въпроси към Съда (решение от 19 декември 2018 г., *Stanley International Betting и Stanleybet Malta*, C-375/17, EU:C:2018:1026, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 44 В случая актът за преюдициално запитване очертава в достатъчна степен правната и фактическата обстановка по спора в главното производство. По-специално с оглед на естеството и обхвата на актовете от правото на Съюза, чието тълкуване се иска, непосочването на съдържанието на приложимите национални разпоредби изобщо не е пречка за правилното разбиране на контекста, в който се вписват въпросите на запитващата юрисдикция. Освен това информацията, предоставена от посочената юрисдикция относно значението на поставените въпроси за решаването на спора, позволява да се прецени техният обхват и да им се даде полезен отговор, както се потвърждава впрочем от писмените становища на гръцкото, германското и нидерландското правителство.
- 45 Накрая, германското правителство изразява съмнения относно релевантността на четвъртия и петия въпрос, тъй като D. Z. явно не е подал искане за обезщетение на основание Регламент № 261/2004.
- 46 В това отношение следва да се припомни, от една страна, че въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактическа рамка, която той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност (решения от 15 май 2003 г., *Salzmann*, C-300/01, EU:C:2003:283, т. 31 и от 28 март 2019 г., *Cogeco Communications*, C-637/17, EU:C:2019:263, т. 57 и цитираната съдебна практика).
- 47 От друга страна, както отбелязва генералният адвокат в точка 23 от заключението си, в акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция е посочила, че кипърското право ѝ позволява да присъди обезщетение на страна, дори тя да не го е поискала изрично, така че тя може да присъди на ищеца в главното производство обезщетение на основание Регламент № 261/2004, доколкото последният трябва да се тълкува в смисъл, че ѝ предоставя това право.
- 48 С оглед на всички изложени по-горе съображения преюдициалното запитване е допустимо.

По същество

По първия въпрос

- 49 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че има директен ефект и поражда в полза на гражданите на трети страни права, на които те могат да се позовават срещу държавата членка на пристигане, и по-специално на правото да не се изисква виза за влизането им на територията на тази държава членка, в случай че притежават входна виза или разрешение за пребиваване, включени в списъка на документите, по отношение на които посочената държава членка е поела задължение за признаването им в съответствие с посоченото решение.
- 50 В самото начало следва да се припомни, че съгласно член 288, четвърта алинея ДФЕС решението на Съюза е задължително в своята цялост, а когато посочва адресати, то е задължително само за тях.
- 51 В случая член 8 от Решение № 565/2014 определя България, Хърватия, Кипър и Румъния като адресати на това решение. Следователно то е задължително само за тези четири държави членки.
- 52 Освен това член 3, параграф 1 от това решение предвижда по същество, че всяка от тези четири държави членки може да признае за равностойни на националните си визи изброените в него визи и разрешения за пребиваване, издадени от другите държави членки, адресати на същото решение.
- 53 По този начин, на първо място, от текста на член 3, параграф 1 във връзка със съображение 7 от Решение № 565/2014 следва, че признаването на посочените в тази разпоредба визи и разрешения за пребиваване представлява само възможност за съответните държави членки.
- 54 Когато обаче последните поемат задължение да прилагат Решение № 565/2014 и в съответствие с член 5 от него отправят уведомление за решението си да признаят за равностойни на собствените си визи националните визи и разрешенията за пребиваване, издадени от другите държави членки, адресати на това решение, включително документите по член 3, параграф 1 от същото решение, както е направила Румъния, видно от точка II от Информацията от Комисията, упражняването от тези първи държави членки на възможността, която им предоставя същият член 3, параграф 1, поражда за тях задължение да признаят документите, които са посочени в тази последна разпоредба.
- 55 Този извод не се поставя под съмнение от обстоятелството, че член 3 от Решение № 565/2014 не съдържа разпоредба, еквивалентна на съдържащата се в член 2 от него, в параграф 3 от който изрично се уточнява, че решението на една от четирите държави членки, адресати на Решение № 565/2014, да прилага последното поражда задължение за признаване по принцип на всички документи, посочени в параграфи 1 и 2 от същия член.
- 56 Всъщност от член 2, параграф 3 от Решение № 565/2014 следва, че държавите членки, които са адресати на това решение и са избрали да го прилагат, по принцип са длъжни да признаят всички документи, посочени в член 2, параграфи 1 и 2 от същото решение, издадени от държавите членки, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, при това независимо коя от последните е държавата членка на издаване.
- 57 При тези обстоятелства липсата в член 3 от Решение № 565/2014 на разпоредба, еквивалентна на съдържащата се в член 2, параграф 3 от това решение, не може да се тълкува в смисъл, че държавите членки, адресати на посоченото решение, които са избрали да прилагат член 3 от

- него, запазват свободата си да дерогират във всеки отделен случай режима на признаване на визите и разрешенията за пребиваване, към които са се присъединили в съответствие с член 5 от същото решение.
- 58 На второ място, що се отнася до обхвата на задължението, изложено в точка 54 от настоящото решение, за съответните държави членки то се състои в признаването на издадените от другите държави членки, адресати на Решение № 565/2014, визи и разрешения за пребиваване, посочени в член 3, параграф 1, букви а) и б) от това решение и изброени в приложенията към него, за равностойни на националните си визи за транзитно преминаване или за планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни.
- 59 Освен това, както следва от член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014, единствената възможна дерогация, предвидена от законодателя на Съюза от предвиденото в него задължение, се отнася до визите и разрешенията за пребиваване, поставени върху документи за пътуване, които съответните държави членки не признават, или върху документи за пътуване, издадени от трета държава, с която те не поддържат дипломатически отношения.
- 60 От това следва, че освен изрично предвидената дерогация, държавите членки, които са адресати на Решение № 565/2014 и са избрали да се присъединят към режима, предвиден в член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014, трябва да изпълнят посоченото задължение за признаване при наличието на отделни случаи, попадащи в неговото приложно поле.
- 61 Това тълкуване се потвърждава от целта на Решение № 565/2014, която, видно от заглавието му, е да се въведе опростен режим за контрол на лицата по външните граници, който се основава на признаването от участващите в него държави членки на определени документи за равностойни на националните им визи.
- 62 Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 49 от заключението си, от една страна, ако държавите членки, адресати на Решение № 565/2014, които са избрали да прилагат член 3 от него, се ползват от възможността да дерогират във всеки отделен случай опростения режим за контрол, предвиден в това решение, този режим не би могъл да се прилага ефективно.
- 63 От друга страна, подобна възможност не би била в съответствие с принципа на правна сигурност, който публикуването в *Официален вестник на Европейския съюз* на решението на съответната държава членка да приложи Решение № 565/2014, извършено по силата на член 5 от това решение, има за цел да благоприятства.
- 64 На трето място, що се отнася до възможността срещу държавата членка на пристигане да се направи позоваване на задължението по член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014, следва да се припомни, че Съдът е приел, че правните субекти могат да се позовават срещу държава членка на разпоредбите на решение на Съюза, адресирано до нея, доколкото задълженията, които тези разпоредби предвиждат в тежест на тази държава членка, са безусловни и достатъчно точни (вж. в този смисъл решение от 10 ноември 1992 г., Hansa Fleisch Ernst Mundt, C-156/91, EU:C:1992:423, т. 12 и 13 и цитираната съдебна практика).
- 65 В това отношение следва да се приеме, че след поемането от съответната държава членка на задължението, посочено в точка 54 от настоящото решение, предвиденото в член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014 задължение, тълкувано в точки 60—63 от настоящото решение, отговаря на тези критерии за безусловност и достатъчна точност.
- 66 Тази съображения не се опровергават от обстоятелството, че аналогично на член 2, параграф 3 от Решение № 565/2014 член 3, параграф 1 от това решение допуска държавите членки да дерогират предвиденото в тази разпоредба задължение, когато визите и разрешенията за

пребиваване, поставени върху документи за пътуване, които тези държави членки не признават, или върху документи за пътуване, издадени от трета държава, с която те не поддържат дипломатически отношения.

- 67 Всъщност Съдът вече се е произнесъл, че фактът, че дадено решение позволява на държавите членки, които са негови адресати, да дерогират ясни и точни разпоредби на същото решение при определени условия, които могат да бъдат предмет на съдебен контрол, не може сам по себе си да лиши тези разпоредби от директен ефект (решение от 9 септември 1999 г., Feurer, C-374/97, EU:C:1999:397, т. 24 и цитираната съдебна практика).
- 68 Следователно правните субекти могат да се позовават на задължението, предвидено в член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014, срещу държава членка, която е адресат на това решение и е избрала да упражни предвидената в тази разпоредба възможност.
- 69 С оглед на изложените по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014 трябва да се тълкува в смисъл, че има директен ефект и поражда в полза на гражданите на трети страни права, на които те могат да се позовават срещу държавата членка на пристигане, и по-специално на правото да не се изисква виза за влизането им на територията на тази държава членка, в случай че тези граждани притежават входна виза или разрешение за пребиваване, включени в списъка на документите, по отношение на които посочената държава членка е поела задължение за признаването им в съответствие с посоченото решение.

По втория въпрос

- 70 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че ако въздушен превозвач на летището на държавата членка на заминаване, пряко или чрез своите упълномощени представители и агенти, откаже достъп на борда на пътник, позовавайки се на отказа на органите на държавата членка на пристигане да разрешат влизането му в тази държава, трябва да се счита, че въздушният превозвач действа като еманация на посочената държава, така че претърпелият вреди пътник може да противопостави на този въздушен превозвач Решение № 565/2014 пред юрисдикция на държавата членка на заминаване, за да получи обезщетение за нарушаването на правото му да влезе на територията на държавата членка на пристигане, без да притежава виза, издадена от последната държава.
- 71 Най-напред трябва да се отбележи, че с оглед на уточненията, възпроизведени в точки 29 и 30 от настоящото решение, запитващата юрисдикция следва да провери дали румънските власти действително са направили такъв отказ за влизане. С тази уговорка и тъй като вторият въпрос е формулиран от посочената юрисдикция въз основа на хипотезата, че настоящият случай би могъл да е такъв, Съдът трябва да ѝ отговори, като изхожда от тази хипотеза.
- 72 Следва да се припомни, че Съдът е приел, че частноправните субекти могат да се позовават на разпоредбите на дадена директива, когато те са безусловни и достатъчно точни по съдържание, не само спрямо държава членка и всички органи на нейната администрация, но и спрямо организации или образувания, дори и частноправни, които са зависими или контролирани от публичен орган, или на които държава членка е поверила изпълнението на задача в обществен интерес и разполагат за тази цел с изключителни правомощия в сравнение с тези, които произтичат от нормите, приложими към отношенията между частноправните субекти. Всъщност следва да се предотврати възможността държавата да извлече предимство от това, че не спазва правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 10 октомври 2017 г., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, т. 32, 34 и 35).

- 73 Тази съдебна практика може да се приложи по аналогия към безусловните и достатъчно точни разпоредби на решение на Съюза, каквито са съдържащите се в член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014 (вж. в този смисъл решение от 7 юни 2007 г., Carр, C-80/06, EU:C:2007:327, т. 21).
- 74 Следователно, за да се прецени дали на въздушен превозвач може да бъде противопоставено Решение № 565/2014 от страна на пътник, на когото този превозвач е отказал достъп на борда, с мотива че органите на държавата членка на пристигане са отказали да разрешат на пътника да влезе на тяхна територия поради липсата на входна виза, следва да се провери дали същият превозвач трябва да се счита за образуване като посочените в точка 72 от настоящото решение.
- 75 По-специално се поставя въпросът дали трябва да се счита, че въздушният превозвач или неговият упълномощен представител, който извършва проверка на документите за пътуване на пътник, гражданин на трета страна, на летището на държавата членка на заминаване, е натоварен от държавата членка на пристигане да изпълнява задачи, свързани с граничния контрол в съответствие с член 7, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници, и за тази цел разполага с подходящи правомощия.
- 76 В това отношение, от една страна, както следва от член 7, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници във връзка с член 2, точка 13 от този кодекс, единствено служителите на граничната охрана, които имат качеството на публични служители и за които по-специално се прилагат правилата, предвидени в посочения кодекс, следва да изпълняват задачите, свързани с граничния контрол. Съгласно член 15, параграф 1 от Кодекса на шенгенските граници това са специално и добре обучени професионалисти. Освен това съгласно член 15, параграф 2 от този кодекс държавите членки са длъжни да изпратят на Комисията списък с националните си служби, отговарящи за граничния контрол.
- 77 От друга страна, от член 7, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници следва, че контролът по границите спрямо на гражданите на трети страни се състои в цялостна проверка, която включва по-специално проверка на пътните документи за признаци за фалшификация или подправяне, проверка дали съответният гражданин на трета страна разполага с достатъчно средства за издръжка, и проверка дали съответният гражданин на трета страна, неговите превозни средства и предметите, които превозва, няма да застрашат обществения ред, вътрешната сигурност, общественото здраве или международните отношения на някоя от държавите членки.
- 78 Що се отнася до въздушните превозвачи обаче, тяхната задача е явно различна от тази на служителите на граничната охрана, доколкото, както следва от член 26, параграф 1, буква б) от КПСШ, тя се състои само в това да се провери дали чуждите граждани, които те превозват, притежават „пътните документи, които се изискват за влизане“ на територията на държавата членка на пристигане.
- 79 От изложените по-горе съображения следва, че не може да се приеме, че въздушният превозвач или неговият упълномощен представител са натоварени от държавата членка на пристигане да изпълняват задачи, свързани с граничния контрол в съответствие с член 7, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници, нито че за тази цел разполагат с подходящи правомощия.
- 80 Следователно на въздушен превозвач не може да бъде противопоставено Решение № 565/2014 от страна на пътник, на когото този превозвач е отказал достъп на борда, с мотива че органите на държавата членка на пристигане са отказали да разрешат на пътника да влезе на територията на тази държава.

81 С оглед на изложените по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че ако въздушен превозвач на летището на държавата членка на заминаване, пряко или чрез своите упълномощени представители и агенти откаже достъп на борда на пътник, позовавайки се на отказа на органите на държавата членка на пристигане да разрешат влизане на територията на тази държава, не може да се счита, че въздушният превозвач действа като еманация на посочената държава, така че претърпелият вреди пътник няма основание да му противопостави Решение № 565/2014 пред юрисдикция на държавата членка на заминаване, за да получи обезщетение за нарушаването на правото му да влезе на територията на държавата членка на пристигане, без да притежава виза, издадена от последната държава.

По третия въпрос

82 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза, и по-специално член 13 от Кодекса на шенгенските граници, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска въздушен превозвач да откаже достъп на борда на гражданин на трета страна, като се позовава на отказ на органите на държавата членка на пристигане да позволят на последния да влезе на нейна територия, без този отказ за влизане да е бил предмет на мотивирано писмено решение, съобщено предварително на посочения гражданин.

83 В това отношение е необходимо да се подчертае, че съгласно член 13, параграф 2 от Кодекса на шенгенските граници влизането на гражданин на трета страна на територията на държава членка може да бъде отказано само с мотивирано решение, в което се посочват точните причини за отказа и което е прието от компетентния орган, оправомощен за тази цел от приложимото национално законодателство, и е предоставено чрез стандартен формуляр, като е предадено на съответния гражданин, който потвърждава получаването на решението за отказ посредством посочения формуляр.

84 От тази разпоредба следва, че отказът за влизане е подчинен на особено строги изисквания за форма, чиято цел е по-специално да гарантират правото на защита, както следва от член 13, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници, съгласно който лицата, на които е издаден отказ за влизане, имат право да обжалват решението за отказ.

85 Следователно член 13, параграф 3 от Кодекса на шенгенските граници не допуска при липсата на решение за отказ за влизане, прието и съобщено в съответствие с член 13, параграф 2 от този кодекс, въздушният превозвач, за да обоснове отказа си да допусне пътник на борда, да може да се позове срещу пътника на какъвто и да било отказ за влизане на територията на държавата членка на пристигане, без което този пътник би бил лишен по-специално от възможността да упражни ефективно правото си на защита.

86 С оглед на изложените по-горе съображения на третия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза, и по-специално член 13 от Кодекса на шенгенските граници, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска въздушен превозвач да откаже достъп на борда на гражданин на трета страна, като се позовава на отказ на органите на държавата членка на пристигане да позволят на последния да влезе на нейна територия, без този отказ за влизане да е бил предмет на мотивирано писмено решение, съобщено предварително на посочения гражданин.

По четвъртия въпрос

87 С четвъртия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Регламент № 261/2004, и по-специално член 2, буква й) от него, трябва да се тълкува в смисъл, че когато въздушен превозвач откаже да допусне пътник на борда с мотива, че той е представил неподходящи документи за пътуване, такъв отказ лишава пътника от предвидената

в посочения регламент защита, или компетентният съд следва да прецени, като вземе предвид обстоятелствата в конкретния случай, дали посоченият отказ е разумно обоснован с оглед на тази разпоредба.

- 88 В това отношение следва да се припомни най-напред че приложното поле на Регламент № 261/2004 е определено в член 3, параграф 2, буква а) от него, който предвижда, че посоченият регламент се прилага по-специално за пътници, които имат потвърдена резервация за полет, заминаващ от летище, намиращо се на територията на държава членка, и се представят на гишето за регистрация, както е посочено и в съответния час, не по-късно от 45 минути преди обявения час на излитане.
- 89 По-нататък е необходимо да се отбележи, че член 4 („Отказан достъп на борда“) от Регламент № 261/2004 предвижда в параграф 3, че въздушният превозвач, който откаже да допусне на борда пътници против тяхната воля, е длъжен да ги обезщети в съответствие с член 7 от този регламент и да им предостави помощ съгласно членове 8 и 9 от посочения регламент.
- 90 Накрая, понятието „отказан достъп на борда“ е определено в член 2, буква й) от Регламент № 261/2004 като отказ да се превозват пътници с даден полет, въпреки че те са се представили за качване на борда съгласно условията, изложени в член 3, параграф 2, освен в случаите, когато има основателни причини да им се откаже достъп на борда, като например причини, свързани със здравето, безопасността или сигурността, или неподходящи документи за пътуване.
- 91 От съвместния прочит на всички разпоредби, посочени в точки 88—90 от настоящото решение, следва, че когато на пътник, който отговаря на условията по член 3, параграф 2 от Регламент № 261/2004, бъде отказан достъп на борда против неговата воля, той има право на обезщетение и на помощ от опериращия въздушен превозвач, освен ако този отказ е разумно обоснован, например поради неподходящи документи за пътуване.
- 92 Формулировката на израза „освен в случаите, когато има основателни причини да [...] откаже достъп на борда“, съдържащ се в член 2, буква й) от Регламент № 261/2004, показва, че законодателят на Съюза не е имал намерение да предостави на въздушния превозвач правомощието сам да преценява и да установява окончателно дали документите за пътуване са неподходящи.
- 93 Това тълкуване се потвърждава от целта на Регламент № 261/2004, посочена в съображение 1, а именно да се гарантира високо равнище на защита на пътниците, така че признатите на последните права трябва да се тълкуват разширително (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2012 г., *Rodríguez Cachafeiro и Martínez-Reboredo Varela-Villamor*, C-321/11, EU:C:2012:609, т. 25).
- 94 Всъщност, тъй като целта на Регламент № 261/2004 е да се преодолеят по-конкретно затрудненията и сериозните неприятности, до които води отказаният достъп на борда за пътниците, би било в противоречие с посочената цел, която предполага високо равнище на защита на последните, да се предостави на съответния въздушен превозвач правомощието да преценява и да решава едностранно и окончателно, че в такъв случай отказът е разумно обоснован, и по този начин да лишава въпросните пътници от защитата, от която те се ползват, както се приема въз основа на посочения регламент.
- 95 При това положение при оспорване от страна на пътника, на когото е отказан достъп на борда, компетентната юрисдикция следва да прецени, като вземе предвид релевантните обстоятелства в случая, дали евентуално документите за пътуване са неподходящи и в крайна сметка дали този отказ е разумно обоснован.

- 96 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че към момента на качване на борда жалбоподателят в главното производство е представил не само резервацията си за полет, своя валиден паспорт и валидното си разрешение за временно пребиваване в Кипър, но и писмения отговор на заявлението му за издаване на виза, който е издаден от румънското министерство на външните работи и потвърждава, че за да влезе на територията на Румъния, няма нужда от такава виза, на който отговор жалбоподателят в главното производство се е доверил добросъвестно. От преписката, с която разполага Съдът, е видно също че отказаният достъп на борда е противопоставен, без въздушният превозвач да разполага с решение за отказ за влизане по смисъла на член 13 от Кодекса на шенгенските граници или с уверение, че информацията, предоставена от наземния персонал на Blue Air в Букурещ, в която да се посочва, че на жалбоподателя в главното производство ще бъде отказано да влезе на румънска територия в случай на качване на борда, произхождащи от орган, който е компетентен да издаде такава решение или да предостави надеждна информация в това отношение. Видно е също че отказаният достъп на борда е противопоставен, без да се проверят всички тези обстоятелства, като се съпоставят с информацията, съдържаща се в релевантните бази данни, които могат да потвърдят, че по силата на Решение № 565/2014 румънските власти не са имали право при обстоятелствата, които се съдържат в представената пред Съда преписка, да откажат на жалбоподателя в главното производство да влезе на тяхна територия само с мотива че не разполага с национална виза.
- 97 При такива обстоятелства обаче, точността на които запитващата юрисдикция следва да провери, не може да се приеме, че е имало основателни причини по смисъла на член 2, буква й) от Регламент № 261/2004 за разглеждания в главното производство отказан достъп на борда, тъй като е видно, от една страна, че този отказ се основава не на поведение, за което пътникът носи отговорност, а на погрешно разбиране от въздушния превозвач на изискванията относно документите, които се изискват за съответното пътуване, разбиране, подкрепено евентуално с погрешна информация от страна на орган на държавата членка, който не е ясно установен, и от друга страна, че е било възможно тази грешка да бъде разумно избегната.
- 98 С оглед на изложените по-горе съображения на четвъртия въпрос следва да се отговори, че Регламент № 261/2004, и по-специално член 2, буква й) от него, трябва да се тълкува в смисъл, че когато въздушен превозвач откаже да допусне пътник на борда, с мотива че той е представил неподходящи документи за пътуване, сам по себе си такъв отказ не лишава пътника от предвидената в посочения регламент защита. Всъщност при оспорване от страна на този пътник компетентната юрисдикция следва да прецени, като вземе предвид обстоятелствата в случая, дали посоченият отказ е разумно обоснован с оглед на тази разпоредба.

По петия въпрос

- 99 С петия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Регламент № 261/2004, и по-специално член 15 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска клауза, съдържаща се в предварително публикуваните общи условия за упражняване или предоставяне на услуги от въздушен превозвач, която ограничава или изключва отговорността на последния, когато е отказан достъп на борда на пътник с твърдението, че документите му за пътуване са неподходящи, като по този начин пътникът е лишен от евентуалното му право на обезщетение.
- 100 Член 15 („Недопускане на дерогации“) от Регламент № 261/2004 предвижда в параграф 1, че задълженията на въздушните превозвачи по отношение на пътниците съгласно този регламент не могат да бъдат ограничавани или отменяни, по-специално чрез дерогирание или рестриктивна клауза в договора за превоз.

- 101 От своя страна, член 15, параграф 2 от посочения регламент уточнява, че въпреки това, ако подобна дерогация или подобна рестриктивна клауза са приложени спрямо даден пътник, или ако пътникът не е правилно информиран за неговите права и по тази причина е приел обезщетение, което е по-ниско от предвиденото в същия регламент, пътникът има право да се обърне към компетентен съд или орган, за да получи допълнително обезщетение.
- 102 В това отношение, без да е необходимо да се разглежда въпросът дали общите условия на въздушен превозвач, описани от запитващата юрисдикция в текста на нейния въпрос, трябва да се разглеждат като част от договора за превоз по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 261/2004, следва да се отбележи, че тъй като в тази разпоредба е използван изразът „по-специално“, с оглед на целта за високо равнище на защита на пътниците на въздухоплавателни средства, която е в основата на посочената разпоредба и на Регламент № 261/2004 в неговата цялост, трябва да се приемат за недопустими не само дерогациите, които се съдържат в договора за превоз, който е акт с двустранен характер и пътникът е изразил съгласието си да се обвърже с него, но също а fortiori и дерогациите, съдържащи се в други документи с едностранен характер, които са издадени от превозвача и на които той е възнамерявал да се позове спрямо съответните пътници.
- 103 С оглед на изложените по-горе съображения на петия въпрос следва да се отговори, че Регламент № 261/2004, и по-специално член 15 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска клауза, приложима спрямо пътниците и съдържаща се в предварително публикуваните общи условия за упражняване или предоставяне на услуги от въздушен превозвач, която ограничава или изключва отговорността на последния, когато е отказан достъп на борда на пътник с твърдението, че документите му за пътуване са неподходящи, като по този начин пътникът е лишен от евентуалното му право на обезщетение.

По съдебните разноски

- 104 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Член 3, параграф 1 от Решение № 565/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за въвеждане на опростен режим за контрола на лица на външните граници, който се основава на едностранното признаване от страна на България, Хърватия, Кипър и Румъния на определени документи за равностойни на националните им визи за транзитно преминаване или планиран престой на тяхна територия, ненадвишаващ 90 дни в рамките на период от 180 дни, и за отмяна на Решения № 895/2006/ЕО и № 582/2008/ЕО, трябва да се тълкува в смисъл, че има директен ефект и поражда в полза на гражданите на трети страни права, на които те могат да се позовават срещу държавата членка на пристигане, и по-специално на правото да не се изисква виза за влизането им на територията на тази държава членка, в случай че тези граждани притежават входна виза или разрешение за пребиваване, включени в списъка на документите, по отношение на които посочената държава членка е поела задължение за признаването им в съответствие с посоченото решение.
- 2) Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че ако въздушен превозвач на летището на държавата членка на заминаване, пряко или чрез своите упълномощени представители и агенти, откаже достъп на борда на пътник, позовавайки се на отказа

на органите на държавата членка на пристигане да разрешат влизане на територията на тази държава, не може да се счита, че въздушният превозвач действа като еманация на посочената държава, така че претърпелият вреди пътник няма основание да му противопостави Решение № 565/2014 пред юрисдикция на държавата членка на заминаване, за да получи обезщетение за нарушаването на правото му да влезе на територията на държавата членка на пристигане, без да притежава виза, издадена от последната държава.

- 3) Правото на Съюза, и по-специално член 13 от Регламент (ЕО) № 562/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2006 година за създаване на Кодекс на Общността за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници), изменен с Регламент (ЕС) № 610/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска въздушен превозвач да откаже достъп на борда на гражданин на трета страна, като се позовава на отказ на органите на държавата членка на пристигане да позволят на последния да влезе на нейна територия, без този отказ за влизане да е бил предмет на мотивирано писмено решение, съобщено предварително на посочения гражданин.
- 4) Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91, и по-специално член 2, буква й) от него, трябва да се тълкува в смисъл, че когато въздушен превозвач откаже да допусне пътник на борда, с мотива че той е представил неподходящи документи за пътуване, сам по себе си такъв отказ не лишава пътника от предвидената в посочения регламент защита. Всъщност при оспорване от страна на този пътник компетентната юрисдикция следва да прецени, като вземе предвид обстоятелствата в случая, дали посоченият отказ е разумно обоснован с оглед на тази разпоредба.
- 5) Регламент № 261/2004, и по-специално член 15 от него, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска клауза, приложима спрямо пътниците и съдържаща се в предварително публикуваните общи условия за упражняване или предоставяне на услуги от въздушен превозвач, която ограничава или изключва отговорността на последния, когато е отказан достъп на борда на пътник с твърдението, че документите му за пътуване са неподходящи, като по този начин пътникът е лишен от евентуалното му право на обезщетение.

Подписи